

повинні орієнтуватися на норми міжнародного права, але внесення таких змін потребує і урахування інтересів, норм та традицій вітчизняного судочинства. Сам процес надання гарантій особам, які беруть участь у цих процесуальних діях, слід розглядати в контексті загальних прав людини і громадянина, конкретизованих в нормах вітчизняного кримінального процесуального права.

І. В. Ігнатенко,

аспірант кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЗАСІБ УТОЧНЕННЯ МЕЖ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

В сучасних ринкових умовах актуалізується проблема розробки нових, додаткових способів управління земельним фондом, визначення правового режиму земель та забезпечення найбільш ефективного землекористування. Одним з варіантів вирішення наведених проблем стало встановлення обмежених територій (зон) із спеціальним правовим режимом. Це відбувається шляхом зонування земель.

Зонування земель являє собою поділ земель у межах населених пунктів на певні функціональні зони, який здійснюється на підставі затвердженого органом місцевого самоврядування плану зонування території з метою встановлення дозволеного використання земельних ділянок в межах цих зон. Проте залишається відкритим питання: при здійсненні зонування відбувається обмеження права власності на землю чи зонування визначає реалізацію повноважень власника земельної ділянки.

Варто наголосити на тому, що від обмежень прав власників земельних ділянок слід відрізнити уточнення меж використання земельної ділянки, здійснюване в ході проведення зонування земель в межах населеного пункту органами місцевого самоврядування. Межі права власності встановлюють сам обсяг дії цього права; обмеження встановлюються всередині даних меж і стосуються виключення окремих можливостей, які може реалізувати власник. У зв'язку з цим, межі – більш широке поняття по відношенню до обмежень права власності.

У свій час, Г. Ф. Шершеневич зазначав, що обмеження права власності полягає або а) в обов'язку власника чого-небудь не робити з того, що він міг би з утримання права власності робити, або б) в обов'язку щось терпіти з боку інших, чого він, за змістом права власності, міг би не допускати, але жодним чином не в обов'язку щось робити, так як це не було б уже обмеженням змісту права власності.

Відомий дореволюційний цивіліст К. Д. Кавелін підкреслював, що є «обмеження, які створюють особливі види права власності. Такі обмеження – не результат інших майнових прав, ні загальних умов державного і суспільного життя, а або викликані особливими державними видами і міркуваннями, або являють відбитки колишніх юридичних відносин, які згодом істотно змінилися і втрималися у вигляді обмежень повного права власності».

Отже, слід погодитися з висловленою в науковій літературі думкою про те, що обмеження права власності не можуть полягати у вилученні з їх змісту тих чи інших правомочностей. При обмеженні правомочність, що підлягає обмеженню, не виключається з права власності, але не може бути здійснена в повному обсязі. Оскільки правомочність щодо розпорядження, що підлягає обмеженню, не виключається, а залишається в складі змісту права власності, при скасуванні обмеження відбувається не нове набуття цієї правомочності, а відновлення можливості здійснення її в повному обсязі. Саме в цьому полягає суттєва відмінність обмеження від меж права власності. Межа вказує на те, яких повноважень немає у праві власності; обмеження – які з правомочностей, що входять у зміст, звужуються під час здійснення. Таким чином, за своєю суттю обмеження права власності стосуються не права, а лише його здійснення.

З цього випливає, що різниця між межами і обмеженнями права власності як правовими категоріями полягає в тому, що встановлення меж здійснення права власності не передбачає можливості не власника вторгтися в сферу юридичної панування власника. Категорія обмеження існує, якщо утруднення власника обумовлені зовнішнім впливом, вторгненням третіх осіб у сферу юридичного панування власника шляхом надання їм можливості здійснення окремих його правомочностей.

На вказану обставину неодноразово зверталася увага в юридичній літературі. Як справедливо вказувала М. С. Сотникова, цільове призначення і тісно пов'язане з ним дозволене використання земельних ділянок не є обмеженнями права власності в силу своєї юридичної природи. Справа в тому, що визначення цільового призначення земельної ділянки передбачає встановлення меж (кордонів) реалізації правомочностей власника земельної ділянки. Ніякого звуження його правомочностей з причини втручання ззовні не відбувається, оскільки спочатку йому надається земельна ділянка з чітко визначеними кордонами і переліком дозволів і заборон щодо її використання і охорони. При цьому уточнення таких параметрів відбувається за допомогою визначення параметрів і видів дозволеного використання земельної ділянки. Наприклад, цільове призначення категорії земель житлової та громадської забудови полягає в тому, що вона служить місцем розміщення житлових, суспільно-ділових та інших об'єктів. Правова конструкція «цільове призначення» більш ніякої інформації не містить. Безпосереднє ж використання земель може відбуватися тільки у випадку конкрети-

зації цільового призначення стосовно окремих територіальних зон і земельних ділянках у результаті встановлення для них видів дозволеного використання. Це здійснюється за допомогою прийняття плану зонування території, яким передбачається поділ території населеного пункту на територіальні зони, для кожної з яких встановлюються містобудівні обмеження.

Тому існуючі конструкції цільового призначення і дозволеного використання являють собою не обмеження права власності (публічної чи приватної), а межі реалізації повноважень власника земельної ділянки. Безсумнівно, прийнявши план зонування території, орган місцевого самоврядування відчутно звужує свої можливості за довільним розпорядженням муніципальними земельними ділянками. Однак юридична природа цього звуження все-таки не дозволяє включити його в категорію обмежень. Це є передбачений законодавством варіант реалізації правомочностей муніципального власника, що визначає параметри і характер використання публічної власності в інтересах населення.

І. В. Ільїнова,

викладач вищої категорії Харківського автомобільно-дорожнього технікуму

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ В УКРАЇНІ

Правова доктрина є складним соціальним явищем, а саме тому, не випадково в літературі сформувались різні підходи до визначення її розуміння, ознак і функцій, зв'язків з іншими соціально-правовими явищами. Правова доктрина, по-перше, це юридична наука в цілому або її окрема галузь – сукупність знань, теорій, ідей, понять щодо права, правових явищ (норм права, правовідносин, правотворчості тощо); по-друге, це – окреме вчення про реальне чи існуюче в минулому право або ідеальний правопорядок; по-третє, це – пануючі в суспільстві уявлення щодо права, його ролі та соціальної цінності.

Сучасне трактування ефективності законодавства, як правової доктрини держави, пов'язують із середовищем дії права, під яким розуміють взаємодію багатьох складових – стану економіки, політичного режиму, якості законодавства, ефективності роботи правових установ. Якщо ці чинники плідно взаємодіють, то формується певне середовище, що визначає правомірність дій суспільства, держави та індивіда.

Процеси зближення правових систем України і Заходу на сучасному етапі передбачають взаємну гармонізацію законодавства на підставі загально визнаних концепцій правових доктрин. Процеси викликані економічним співробітництвом,